

03 iunie 2010

FLD Nr. 222

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, MD-2004,
str. Alexandru Lăpușneanu

SESIZARE

Prin prezenta, în temeiul art. 25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din 13.12.1994 sesizez Curtea Constituțională pentru a recunoaște neconstituționale dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) al Legii cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08.11.2002.

Consider că dispozițiile cuprinse în articolul menționat contravin articolelor din Constituția Republicii Moldova, actelor internaționale și pot fi supuse controlului constituționalității, bazându-ne pe următoarele împrejurări.

1. Completarea art. 16 alin. (1) cu lit. g) - contravine în mod expres prevederilor constituționale: art. 1 alin. (3), art. 8 alin. (1), art. 20, art. 43, art. 54 alineatele (1), (2) și (4), art. 140 din Constituție, din următoarele motive.

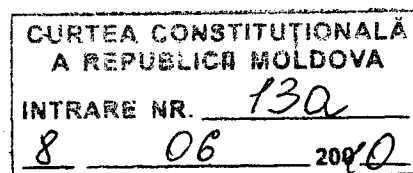
1.1. Dreptul notarului de a desfășura activitatea notarială reprezintă un drept la muncă, garantat prin art. 43 din Constituție. Faptul dat a fost confirmat și de către Curtea Constituțională în Hotărîrea nr. 67 din 02.12.99 despre controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.H53-XIII din 11 aprilie 1997 "Cu privire la notariat" (cu modificările și completările ulterioare) și din Legea nr.558-XIV din 29 iulie 1999 "Pentru modificarea și completarea Legii cu privire la notariat"¹.

1.2. în conformitate cu art. 54 alineatele (1), (2) și (4) din Constituție, *(1) în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngerii decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.*

Prin derogare de la normele constituționale, în cazul adoptării amendamentelor la Legea cu privire la notariat nu s-a ținut cont de următoarele:

a) nu există nici unul din motivele stipulate în alin. (2) art. 54, care ar determina necesitatea introducerii acestei limitări în exercitarea dreptului fundamental constituțional la muncă.

¹ Monitorul Oficial al R.Moldova nr. 145-148/80 din 23.12.1999.

În art.4 alin. (2) al Legii privind actele legislative nr. 780-XV din 27.12.2001 este stipulate că *“Actul legislativ trebuie să corespundă dispozițiilor constituționale și să fie în concordanță cu cadrul juridic existent, cu sistemul de codificare și unificare a legislației”*. Alin. 3) lit. a) *“La elaborarea, adoptarea și aplicarea actului legislativ se respectă principiile: oportunității, coerenței, consecvenței și echilibrului între reglementările concurente”*;

b) introducerea cenzului de vîrstă suprimă drepturile fundamentale ale omului, căci aptitudinea de a presta serviciile notariale nu este condiționată de o anumită vîrstă, dar de capacitățile mintale individuale ale omului, de starea fizică generală. Aptitudinea de a munci în profesia de notar sau în altă profesie recunoscută, poate fi apreciată cu justețe doar de specialiștii din domeniul medicinei.

c) totodată, nu au fost respectate dispozițiile alin. (4), care invocă principiul proporționalității în restrîngere. Astfel, de ex., *limita de vîrstă pentru numire în funcție de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani* (art. 11 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, nr. 317-XIII din 13.12.1994²). Pentru exercitarea altor profesii, în genere, legislația nu impune vreo limitare. Prin urmare, prevederile respective a Legii cu privire la notariat sînt disproporționate și **inechitabile**, încalcă art. 54 din Constituție.

1.3. Conform art. 4 alin. (1) din Constituție, *dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte*. Astfel, legiuitorul urma să respecte atît normele materiale cît și cele procesuale, stabilite de tratate internaționale, la care RM este parte.

Conform art. 5 alin. 2 din Convenția nr. 111 din 25.06.1958 privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei³, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 593-XIII din 26.09.1995⁴, *orice stat membru poate, după consultarea organizațiilor reprezentative ale celor care angajează și a organizațiilor lucrătorilor, acolo unde ele există, să definească drept nediscriminatorii orice alte măsuri speciale destinate să țină seama de nevoile deosebite ale persoanelor față de care o protecție sau o asistență specială este recunoscută în mod general ca necesară datorită sexului, vîrstei, invalidității, sarcinilor familiale sau nivelului social ori cultural*. Este de relatat că asemenea consultări nu au avut loc.

1.4. Ca urmare a nerespectării acestor prevederi ale Convenției nr. 111, rezultă și încălcarea art. 8 alin. (1) din Constituție, care instituie obligația Republicii Moldova de a respecta *tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional*.

În corespundere cu art. 4 alin.(2) din Constituție *„Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”*. De aici rezultă că prevederile Convenției nr.111 vor avea prioritate în raport cu legea internă contestată.

1.5. Potrivit articolelor 14, 21 și 23 din Legea cu privire la notariat, nr. 1153-XIII din 11.04.1997⁵ (abrogată), precum și articolelor 13, 16 și 20 din Legea cu privire la notariat, nr. 1453/2002, începînd cu 16.09.1997, activitatea notarială a tuturor notarilor nu a fost limitată

² Monitorul Oficial al R.Moldova nr.8/86 din 07.02.1995.

³ "Tratate internaționale", 1999, volumul 10, pag.53.

⁴ Monitorul Oficial 59-60/671, 26.10.1995.

⁵ Monitorul Oficial al RMoldova nr.61/520 din 16.09.1997.

În timp, iar licența pentru desfășurarea activității notariale se elibera pe un termen nelimitat. Ca urmare, constatăm că notarii, pînă la operarea acestei completări, au beneficiat de un drept fundamental constituțional (la muncă), un drept subiectiv, care a fost dobîndit în mod licit, nefiind limitat cu censul de vîrstă, iar prin introducerea completării în cauză acest drept subiectiv a fost atins.

Este evident că modificările la Legea cu privire la notariat contravin principiului neretroactivității legii, consacrat în art. 6 Cod Civil, fiindcă cetățeanul Marco Radu a dobîndit dreptul de a exercita profesia de notar conform legii care nu stabilea limita de vîrstă. De aici rezultă că legea nouă a retroactivat, a desființat efectele deja produse ale unei situații juridice și evident a înrăutățit situația cetățeanului.

Este de relatat, că, în Hotărîrile sale, Curtea Constituțională a stipulat principiul de valoare universală al respectării drepturilor dobîndite în mod licit, care rezultă din dispozițiile art. 20 din Constituție (a se vedea: Hotărîrile nr. 38 din 15.12.1998⁶; nr. 9 din 30.03.2004⁷; nr. 12 din 04.07.2006⁸; nr. 14 din 06.07.2006⁹; nr. 26 din 23.10.2007¹⁰).

În Hotărîrea Curții Constituționale Nr.32 din 29.10.98 privind interpretarea art.76 din Constituția Republicii Moldova "Intrarea în vigoare a legii" //Monitorul Oficial 100-102/42, 12.11.1998// se menționează „*Consacrat expres în art.22 din Constituție, principiul neretroactivității legii urmărește protejarea libertăților, contribuie la adîncirea securității juridice, a certitudinii în raporturile interumane. Principala valoare a ordinii de drept constă în posibilitatea oferită fiecăruia de a-și conforma comportamentul regulilor dinainte stabilite*”.

Putem conchide că completările operate încalcă art. 20 din Constituție, dat fiind faptul că ating un drept subiectiv fundamental, dobîndit în mod licit.

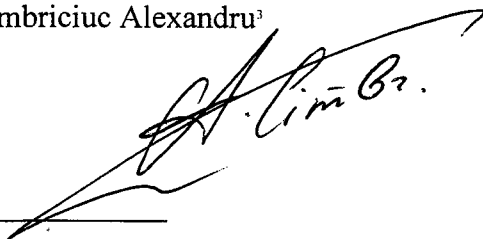
1.6. Conform art. 1 alin. (3) din Constituție, *Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate*. Luînd în considerație cele expuse, devine evidentă încălcarea și acestei norme constituționale, fiind încălcate garanțiile privind drepturile omului, precum și referitor la libera dezvoltare a personalității umane.

2. Urmează a fi luat în considerație cazul Viașu contra României (pct. 62-64, 75 din hotărîrea CEDO din 09.12.2008)- privind accesibilitatea, precizarea și previzibilitatea normelor de drept, din motiv că nu a apărut ordinea în reglementări, precum și destul de des se modifică această lege.

3. În corespundere cu cele expuse, **SOLICIT:**

A declara neconstituționale prevederile lit. g) alin. 1) din art. 16 al Legii cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08.11.2002.

Deputat Cimbriciuc Alexandru³

⁶ Monitorul Oficial al RMoldova nr. 1-2/2 din 07.01. 1999

⁷ Monitorul Oficial al RMoldova nr. 61-63/15 din 16.04.2004

⁸ Monitorul Oficial nr. 106-111/12 din 14.07.2006

⁹ Monitorul Oficial nr. 112-115/13 din 21.07.2006

¹⁰ Monitorul Oficial nr. 175-177/23 din 09.11.2007